sten ikke var fri for, voxede snarere end aftog, da hun skiftede Mening. Aldrig saaledes, at hun vilde paatvinge andre sine Anskuelser, men saaledes, at alle andre Standpunkter end hendes eget forekom hende næsten ubegribelige, og hvad hun selv mente, saa indlysende, at hun gjorde ganske kort Proces med alle Indvendinger. Hendes Natur var anlagt paa stærk Tro. Hun gjorde sig en ny Religion af de Grundsætninger, der omstødte den gamle Religion for hende. Og hun voxede ud af én Overbevisning ind i en anden, rolig, ligesom skydende Tvivl fra sig, som noget med hendes Natur uforeneligt. Det giver hendes Liv Dygtighed og Samlethed, men det gjør mange af hendes Tankeundersøgelser lidet værdifulde og lettere omstødelige, end man overfor en ellers saa solid bygget Natur havde Ret til at vente.

Med alle disse Tanker var hun allerede begyndt at arbejde i det tyvende Aar. Da var hendes ældre Søskende gifte, hun selv derved rykket op til at tages paa Raad med og regnes for noget. En Række store Familiesorger knyttede hende inderligere til hendes Slægt. Slag i Slag kom de: hendes ældste Broder, hans Barn og saa hendes Fader døde kort efter hverandre, og Familiens Forarmelse begyndte. Paa samme Tid forlovede hun sig med en Mand, der længe havde elsket hende, men gjennem andres Ord og hendes forrige Rigdom mente sig skilt fra hende. Hendes sygelige Mistro til sig selv og hendes Døvhed gjorde hende angst for det nye Forhold, og da hun endelig begyndte at turde tage mod sin Lykke, var den forbi. Aar og Dags Forhaling, Tvivl og Sorg havde, siges der, undergravet hendes Kjærestes Sundhed: han blev sindssyg og døde. Til Sorgen over ham føjede sig den dybe, ufortjente Krænkelse, hans Slægt viste hende ved at tillægge hende Skylden for hans Ulykke. Harriet Martineau sørgede utvivlsomt dybt, men synes intet Øjeblik at have følt sig tilintetgjort. Intetsteds bærer hendes Liv Præg af, at dette Forhold har været andet end et hurtig gjennemlevet Afsnit af hendes Liv; et Kjærlighedsforhold kunde ikke blive det centrale for hende. Der er en ganske anden Varme over hendes Fortælling om intellektuelt Arbejde og Nydelse end over de sparsomme Ord, hvori hun berører sin Ungdomskjærlighed. Senere (i et Brev til Moderen) omtaler hun den Mulighed, at hun kunde gifte sig. Hun gjorde det ikke, og hun følte, da hun skrev sin Levnedsskildring, at